

COP29-un bərpaolunan enerji keçidinə təsiri - ŞƏRH

Azərbaycanda keçirilən COP29, sadəcə iqlim müzakirələrində növbəti bir fəsil deyildi. Bu, qlobal iqlim siyasəti üçün oyundəyişdirici idi. Bu il diqqət mərkəzində davamlı gələcək üçün həlledici olan iki bir-biri ilə əlaqəli məsələ var idi: bərpaolunan enerjiyə qlobal keçid və iqlim dəyişikliyinə səbəb olduğu artan itki və zərərin təcili həlli zərurəti. Həmin müzakirələr təkcə siyasət haqqında deyildi, bunlar ədalət, bərabərlik və ən həssas icmaları arxada qoymayan gələcəyin təmin edilməsi haqqında idi. COP29-un əsas nəticələrindən biri tarixi addım olan itki və zərər üçün qlobal iqlim fondunun yaradılması oldu. Onilliklər boyu inkişaf etməkdə olan ölkələr – çoxu qlobal emissiyalara ən az töhfə verənlər – ekstremal daşqınlardan tutmuş uzunmüddətli quraqlığa qədər iqlim fəlakətlərinin ağırlığını daşıyırdılar. Eyni zamanda, onların çox vaxt vəziyyətlə mübarizə aparmaq və bərpa olmaq üçün resursları çatışmırdı. Yeni fond bu ölkələrə həyat xətti təmin edir, artan çağırışlar qarşısında yenidən qurmağa və uyğunlaşmağa imkan verən maliyyə dəstəyi göstərir. Bu addım monumental olsa da, yadda saxlamaq vacibdir ki, bu fond tənliyin yalnız bir hissəsidir. İnkişaf etmiş ölkələrin emissiyaları azaltmaq və bərpaolunan enerjiyə sərmayə qoymaq üçün daha güclü öhdəlikləri əlavə zərərin qarşısını almaq üçün eyni dərəcə vacibdir. Bərpaolunan enerji inqilabı burada ortaya çıxır.

Bu sözləri AZƏRTAC-a açıqlamasında Pakistan Gənclər Hərəkatının lideri (QHT forumu) Qeysər Nəvvab söyləyib.

O bildirib ki, təmiz, dayanıqlı enerji infrastrukturuna ehtiyac heç vaxt bu qədər təcili olmayıb. Günəş, külək və hidroenerji kimi bərpaolunan enerji mənbələri təkcə qlobal karbon emissiyalarını azaltmağın açarı deyil, həm də iqlim dəyişikliyi ilə ağırlaşan enerji böhranlarına dayanıqlı həll yolu təklif edir. Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyinin (IRENA) məlumatına görə, bərpaolunan enerjiyə keçid 2050-ci ilə qədər qlobal karbon emissiyalarını 70 faiz azalda bilər. Bu, iddialı, lakin əldə edilməsi mümkün hədəfdir. Lakin bu keçidin uğurlu olması üçün bizə təkcə texnoloji innovasiyalar deyil, qlobal əməkdaşlığı təşviq edən, ticarət maneələrini aradan qaldıran və dünya miqyasında sərfəli təmiz enerjiyə çıxışı asanlaşdıran siyasətlər lazımdır.

COP29-da bu sahələrdə əhəmiyyətli irəliləyişlərin əldə edildiyini bildiren Pakistan Gənclər Hərəkatının lideri deyib: “Əsas diqqət Günəş panelləri və külək turbinləri kimi bərpaolunan enerji texnologiyalarına tətbiq edilən tariflərin azaldılmasına yönəldi. Yüksək emissiyalı ölkələr tərəfindən tətbiq edilən bu tariflər təmiz enerji texnologiyalarının qlobal miqyasda yayılmasını, xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə məhdudlaşdırır. Beynəlxalq Ticarət Mərkəzinin hesablamalarına görə, bu tariflərin azaldılması növbəti on ildə təmiz enerji üçün 1 trilyon dollarlıq bazar imkanını açacaq. Bu dəyişiklik olduqca əhəmiyyətlidir. Baxmayaraq ki, bərpaolunan enerji texnologiyalarının qiymətləri, məsələn, Günəş fotoelektrik sistemlərinin dəyəri son on ildə 80 faizdən çox aşağı düşüb, ticarət maneələri hələ də əsas əngəl olaraq qalır. Bu maneələrin aradan qaldırılması texnologiyaların sərhədləri sərbəst keçməsinə, xərclərin daha da azalmasına və qlobal təmiz enerjiyə keçidin sürətlənməsinə imkan verəcək. Lakin bərpaolunan enerji bütün problemlərin universal həlli deyil. Bir çox inkişaf etməkdə olan ölkələr hələ də bu resurslardan istifadə üçün zəruri infraqurum malik deyil. COP29 müzakirələri bərpaolunan enerjinin daha geniş iqlim davamlılığı səyləri ilə inteqrasiyasının vacibliyini vurğuladı. Burada əsas diqqət ən həssas ölkələrin bu texnologiyalardan istifadə edə bilməsini təmin etmək idi. Bu məqsədə çatmaq üçün yerli infraqurum investisiyalar, maliyyə stimulları və bilik mübadiləsi proqramları həlledici rol oynayacaq. Yalnız bu yanaşma ilə enerji yoxsulluğunu azaltmaq və heç bir ölkənin bərpaolunan enerji inqilabından kənarda qalmamasını təmin etmək mümkündür”.

Qeysər Nəvvabın sözlərinə görə, COP29-da müzakirə olunan ən maraqlı təşəbbüsdən biri qlobal təmiz enerji şəbəkəsinin yaradılması ideyası idi. Bu baxış günəşli səhralarda və küləkli sahil bölgələrində istehsal olunan enerjinin sərhədləri aşaraq uzaq şəhərlərə və sənaye mərkəzlərinə çatdırılmasını əhatə edir. Belə bir dünya təsəvvürü edin: Günəş və külək fermaları qlobal enerji tələbatını ödəmək üçün inteqrasiya olunmuş şəbəkələr vasitəsilə işləyir. Bu, sadəcə bir xəyal deyil, reallaşma biləcək və qlobal enerji landşaftını tamamilə dəyişə biləcək bir həll yoludur. Dünya Bankının məlumatlarına görə, əgər hökumətlər ticarət maneələrini aradan qaldırmaq və təmiz enerji infrastrukturuna investisiyaları artırmaq barədə konkret öhdəliklər götürsələr, 2030-cu ilə qədər bərpaolunan enerji qlobal enerji tələbatının 40 faizini təşkil edə bilər. Bu qarşılıqlı əlaqəli enerji şəbəkəsi bir neçə mühüm üstünlük təmin edəcək: enerji təhlükəsizliyini artıracaq, fosil yanacaqlardan asılılığı azaldacaq və hamı üçün təmiz, sərfəli enerjinin əlçatan olmasına şərait yaradacaq. Təmiz enerjiyə keçid təkcə evlərin enerji təchizatı ilə bağlı deyil, bu, nəqliyyat, sənaye və

kənd təsərrüfatı kimi uzun müddət yüksək emissiya mənbəyi olan sektorların dekarbonizasiyası haqqındadır. COP29-da əsas müzakirələrdən biri yüksək emissiyalı sektorların, ilk növbədə, nəqliyyatın dekarbonizasiyası ehtiyacı idi. Beynəlxalq Nəqliyyat Forumunun hesablamalarına görə, nəqliyyat qlobal emissiyaların 14 faizini təşkil edir. Nəqliyyat sistemlərini elektrikləşdirməklə və bərpaolunan enerji mənbələri ilə birləşdirməklə bu rəqəmi kəskin şəkildə azalda bilərik. Bu arada, polad və sement kimi sektorları inqilabiləşdirə biləcək təmiz yanacaq olan yaşıl hidrogen populyarlıq qazanır və bu sektora investisiyaların qarşdakı illərdə sürətlə artması gözlənilir.

“Nəticə etibarilə, COP29-dakı müzakirələr bir əsas mesajla gətirib çıxardı: enerji keçidi təcrid olunmuş şəkildə baş verə bilməz. Bu, iqlim böhranına ən az töhfə verənlərin çox vaxt ən çox əziyyət çəkənlər olduğunu qəbul etməklə müşayiət olunmalıdır. İtki və Zərər Fondu düzgün istiqamətdə atılmış addımdır, lakin bu, həllin yalnız bir hissəsidir. Bərpaolunan enerji gələcək iqlim təsirlərinin azaldılmasında mühüm rol oynasa da, biz, həmçinin maliyyə axınlarının, texnoloji innovasiyaların və beynəlxalq əməkdaşlığın həqiqətən dayanıqlı gələcək yaratmaq üçün uyğunlaşdırıldığından əmin olmalıyıq. Qarşdakı yol aydındır. Ticarət maneələrini aradan qaldırmaqla, bərpaolunan enerji infrastrukturuna sərmayə qoymaqla və həssas icmaları İtki və Zərər Fondu vasitəsilə dəstəkləməklə biz daha təmiz və ədalətli dünya üçün zəmin yarada bilərik. Lakin söhbət təkə enerjiyə getmir, bu, qlobal əməkdaşlıq, birgə məsuliyyət və iqlim ədaləti haqqındadır. COP29 göstərdi ki, dayanıqlı gələcək qurmaq üçün alətlərimiz var, amma indi hərəkətə keçmək bizim əlimizdədir”, - deyə Qeysər Nəvvab əlavə edib.

AZƏRTAC
2024, 18 dekabr